

IZLOŽBENA I PEDAGOŠKA DJELATNOST HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA U 2014. GODINI

1. Izložbena djelatnost

Tijekom 2013. Hrvatski školski muzej uključio se u **manifestaciju Hlapić 2013**. Bogatim izložbenim i pedagoškim programom proslavili smo u Muzeju stoti rođendan *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića*. Upravo je iz zgrade Hrvatskoga učiteljskog doma, gdje je od svojega osnutka 1901. smješten Hrvatski školski muzej, izišlo to prvo izdanje *Hlapića*, koje je izdao osnivač Muzeja i jedna od najstarijih udruga učitelja Hrvatski pedagoško-književni zbor. Sredinom studenoga otvorili smo izložbu ***Kao Hlapić i Gita – Siročad u Hrvatskoj potkraj 19. i početkom 20. stoljeća***, koju su posjetitelji mogli razgledati do kraja ožujka 2014. godine. Izložba je popraćena istoimenim katalogom autorice više knjižničarke i kustosice Muzeja Štefke Batinić. Autor likovnoga postava

izložbe te likovnoga oblikovanja kataloga bio je Ivan Antunović. Izložbom je prikazan povijesni razvoj skrbi za nezbrinutu djecu u Hrvatskoj potkraj 19. i početkom 20. stoljeća u pravnom, pedagoškom i društvenom kontekstu. Tijekom trajanja izložbe, muzejska pedagoginja Ivana Dumbović Žužić osmislila je za naše najmlađe posjetitelje zanimljiv i poučan pedagoško-radionički program. Uz naše stalne muzejske radionice (*Pišemo krasopisom, Stara matematika, Ženski ručni rad...*) posjetitelji su mogli sudjelovati i na dvjema novim radionicama: *Postole iz Hlapićeve radionice* i *Hlapićeva čizmica*. Izložbu *Kao Hlapić i Gita* te popratne pedagoške programe iznimno su dobro primili i mediji i posjetitelji Muzeja.

U Hrvatskom školskom muzeju tijekom veljače tradicionalno našim posjetiteljima predstavljamo prva novinarska ostvarenja, školske listove, učenika osnovnih i srednjih škola iz Zagreba. ***Izložba školskih listova osnovnih i srednjih škola Grada Zagreba – LIDRANO 2014*** mogla se razgledati od 4. do 6. veljače te je i ove godine organizirana u suradnji s Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba. Svi izloženi školski listovi ostaju u fondusu Muzeja kao dio Zbirke učeničkih i školskih listova.

Radionica *Postole* iz *Hlapićeve radionice*

Izložba školskih listova – Lidrano 2014.

Domijada 2014.

Već 12 godina u Hrvatskom školskom muzeju izlažu se radovi učenika učeničkih domova iz Zagreba i okolice. Izložba multimedijalnoga stvaralaštva učenika **ZAGREBAČKA DOMIJADA 2014.** u Muzeju se mogla razgledati od 1. do 4. travnja. U sklopu ovogodišnje *Domijade* izloženo je preko 100 učeničkih radova iz 14 domova. Radovi su izrađeni u različitim tehnikama: videozapisi, dizajn, rukotvorine, fotografije, skulpture keramike, crteži, instalacije, slike, skulpture, primijenjena umjetnost. Najbolje među izloženim radovima ocijenili su stručni i učenički žiri, a uz samo otvorene izložbe održano je i proglašenje najboljih radova u 2014. godini.

Početak proljeća u Hrvatskom školskom muzeju već 19 godina zaredom obilježavamo i slavimo Međunarodni dan muzeja 18. svibnja. Tom su prigodom ove godine posjetitelji mogli od 22. travnja do 18. svibnja razgledati izložbu

Halo škola? Halo muzej? Koncept izložbe osmislila je muzejska pedagoginja Ivana Dumbović Žužić. Izložbom veseloga naziva *Halo škola? Halo muzej?* predstavljena je posebna poveznica između škole i muzeja. U Hrvatskoj postoje dvije škole s višestoljetnom tradicijom koje su uspjele sačuvati svoje školsko blago te se gotovo profesionalno brinuti za nj, stvoriti vlastite školske muzeje. Riječ je o Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji u Rijeci te Gimnaziji u Požegi. Bogatstvo koje čuvaju te dvije škole, najljepše i najzanimljivije predmete iz njihovih školskih zbirki, predstavili smo posjetiteljima Hrvatskoga školskog muzeja. Tijekom trajanja izložbe Muzej je posjetiteljima omogućio i sudjelovanje na posebnim radionicama na temu školskoga sata iz prirodoslovlja.

Izložba *Halo škola? Halo muzej?*

Radionica tijekom izložbe *Halo škola? Halo muzej?*

Tijekom svibnja je Hrvatski školski muzej ostvario i zanimljivu međumuzejsku suradnju. Dana 19. svibnja u Muzeju grada Koprivnice otvorena je pokretna izložba autorice više kustosice i ravnateljice Muzeja Branke Manin **Budi pripravan! Učenje i zabava od skauta do izviđača**. Izložba je otvorena povodom Desetog zborovanja Saveza izviđača Hrvatske i obilježavanja stote godišnjice djelovanja izviđačkoga pokreta u Koprivnici. Posjetitelji su izložbu mogli razgledati do 26. svibnja.

Krajem svibnja ostvarili smo gostovanje još jedne naše pokretne izložbe, i to u suradnji s Osnovnom školom Matije Petra Katančića iz Valpova. Izložba **[U]okvir[il] svoje školsko ponašanje (disciplina u školama krajem 19. stoljeća i danas)** autorice kustosice i muzejske pedagoginje Kristine Gverić otvorena je povodom obljetnice 240 godina školstva u Valpovu, 100 godina škole u Nardu i 10 godina glazbenih odjela Škole. Mogla se razgledati od 27. svibnja do 30. lipnja u Centru za kulturu “Matija Petar Katančić” u Valpovu.

Učilište za likovno obrazovanje, kreativnost i dizajn – *Studio Tanay* od 2008. kontinuirano izlaže radove svojih polaznika u Hrvatskom školskom muzeju. Od 5. do 21. lipnja predstavili su svoj rad izložbom **Razgovor s crtežom i bojom**. Na otvorenju izložbe bili su polaznici Učilišta, likovni pedagozi, kulturna i pedagoška javnost. Prilikom otvorenja, o aktivnostima Učilišta govorila je mr. sc. Ljiljana Zaninović Tanay, a o samoj izložbi Emil

Izložba polaznika učilišta za likovno obrazovanje, kreativnost i dizajn - *Studio Tanay*

Robert Tanay, redoviti profesor Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Izložbu je otvorila gospođa Branka Manin, ravnateljica Hrvatskoga školskog muzeja.

Hrvatski školski muzej nastavio je svoju izložbenu djelatnost pokretnim izložbama. Izložba **Učiteljice i učitelji u Hrvatskoj 1849. – 2009.** predstavljena je u Knjižnici Marina Držića u Zagrebu te se mogla razgledati od 10. lipnja do 15. srpnja. U listopadu je izložba otvorena u Hrvatskom domu u Križevcima, a 9. prosinca otvorena je i na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek u Petrinji. Izložbom je predstavljen povijesni prikaz razvoja obrazovanja učitelja, staleškoga djelovanja i razvoja profesionalnoga identiteta učiteljskoga zvanja u nastojanju spoznavanja uloge i značenja učiteljica i učitelja pučkih/osnovnih škola kroz protekla dva stoljeća u prosvjetnom i javnom životu Hrvatske. Autorice izložbe su viša knjižničarka i kustosica Štefka Batinić te arhivistica i muzejska savjetnica Sonja Gaćina Škalamera.

Izložba muzejske savjetnice Vesne Rapo **Kolorirane litografije – Ilustrativna nastavna pomagala u zbirkama HŠM-a** otvorena je 15. listopada na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Izložbom je predstavljena bogata građa koja se čuva u zbirkama Hrvatskoga školskog muzeja, a bila je u uporabi u hrvatskim osnovnim

Izložba *Kolorirane litografije* na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Izložba *Muzeologija 3.0*

i srednjim školama kao nastavno pomagalo za brojne nastavne predmete od sredine 19. te u 20. stoljeću. Izložbom je predstavljeno preko tisuću litografija, koloriranih litografija, oleografija, kromocinkografija, fotolitografija te slikovnih prikaza ofsetnoga tiska.

U izložbenom prostoru Hrvatskoga školskog muzeja od 6. do 20. studenoga posjetitelji su mogli razgledati izložbu *Muzeologija 3.0*. Izložbom je prikazan tridesetogodišnji rad Katedre za muzeologiju Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu od njezina osnutka 1984. pa sve do danas. Autorica izložbe bila je profesorica Žarka Vujić s članovima Katedre i studenticama 1. godine Diplomskoga studija muzeologije i upravljanja baštinom 2013./2014.

Dana 25. studenoga u Hrvatskom školskom muzeju otvorena je sasvim neobična izložba zanimljiva naziva *Vi-zualna poezija*. Izložba je zamišljena kao intervencija u stalni postav Muzeja. Kon-

cept izložbe osmislila je Ivana Biočić Mandić, a predstavljeni su najbolji dječji radovi pristigli na natječaj u organizaciji Hrvatskoga dječjeg festivala na temu *Stih i nota sto divota*. Izložba se mogla razgledati do 1. prosinca.

Na samom kraju 2014. u Hrvatskom školskom muzeju otvorena je izložba autorice muzejske savjetnice Elizabete Serdar *Zagrebačka zabavišta*. Izložbom je autorica predstavila povijesni pregled razvoja dječjih zabavišta, dječjih vrtića, na području grada Zagreba. U samom postavu izložbe može se razgledati i bogata građa koja se čuva zbirkama Hrvatskoga školskog muzeja. Izložba će se moći razgledati do travnja 2015., a bit će popraćena i bogatim pedagoško-radioničkim programom koji je pripremila muzejska pedagoginja Ivana Dumbović Žužić.

2. Pedagoška djelatnost

- *Međunarodni natječaji i izložbe*

Sudjelovanje Hrvatskoga školskog muzeja na međunarodnim dječjim likovnim i literarnim natječajima nastavilo se uspješno i 2014. godine. Na 42. međunarodnu izložbu dječjega likovnog stvaralaštva *Lidice 2014.*, koja se organizira u Češkoj, poslana su 34 likovna rada, a na Međunarodni likovni natječaj *Kanagawa Bijenale 2014.*

25 likovnih radova učenika iz Hrvatske. Na Međunarodni literarni natječaj *Goi* u Japanu poslano je 15 literarnih radova.

Svečana dodjela priznanja i diploma sudionicima Međunarodnoga literarnog natječaja *Goi 2013.* te Međunarodnoga likovnog natječaja *Kanagawa Bijennale 2013.*, održanih u Japanu, organizirana je 3. travnja u Hrvatskom školskom muzeju. Nagrađeno je sveukupno 10 učeničkih radova iz Hrvatske. Priznanja i diplome uručio je savjetnik Veleposlanstva gospodin Mitsuhiko Shinomiya.

Muzej je organizirao i dodjelu priznanja i diploma učenicima nagrađenim u Lidicama, i to u organizaciji s Veleposlanstvom Republike Češke u Zagrebu. Dodjela je organizirana 19. studenoga za 22 nagrađena učenika i dvije nagrađene ustanove, kojima je nagrade svečano uručio veleposlanik Republike Češke gospodin Martin Košatka.

- *Događanja*

Pedagoško-humanitarni projekt *Budi dobar kao sunce* autorice kustosice i muzejske pedagoginje Kristine Gverić započeo je tijekom 2013. godine. Cilj projekta bio je povezivanje odgojno-obrazovnih ustanova u Hrvatskoj preko Hrvatskoga školskog muzeja radi prikupljanja darova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. U komunikaciji sa svojim korisnicima, suradnicima i posjetiteljima, djecom iz vrtića, učenicima osnovnih i srednjih škola, studentima, odgojiteljima, pedagozima, učiteljima i profesorima te knjižnicama, Muzej je poticao na sudjelovanje, prikupljanje pomoći, osvješćivanje potrebe za pomaganjem, djelovanjem te međusobnim povezivanjem. Svi naši posjetitelji koji su se odazvali pozivu i donirali darove za djecu koja žive u domovima postali su naša *sunašca* i ostvarili mogućnost besplatnoga ulaza u Hrvatski školski muzej ili sudjelovanja na nekoj od naših muzejskih radionica. Odaziv je bio iznimno velik, a prikupili smo mnoštvo slikovnica, enciklopedija, školskoga pribora, školskih torbi, materijala za radionice, igračkica, didaktičkih igračkica, početnica i slično. Akcija

Dodjela nagrada sudionicima međunarodnog likovnog natječaja *Lidice 2014.*

Nagrađeni sudionici međunarodnih natječaja *Kanagawa* i *Goi*

Završetak akcije *Budi dobar kao sunce!* - gošća Indira

je trajala sve do kraja školske godine, a cijelo vrijeme trajanja akcije Muzej je organizirao i zanimljiva događanja, susrete i radionice.

Kroz 2013. dio projekta bio je i susret pravobraniteljice za djecu gospođe Mile Jelavić i njezine suradnice Maje Flego s djecom iz Dječjega doma Antuna Gustava Matoša u HŠM-u, kojim smo 20. studenoga proslavili Međunarodni dan djeteta i 24. rođendan UN-ove Konvencije o pravima djeteta. Svojevrsnim početkom projekta mogli bismo nazvati našu božićnu proslavu koju smo organizirali za sva naša *sunašca* te za djecu štitićenike domova 19. prosinca 2013. godine. Djeca svih uzrasta toga su dana sudjelovala na radionicama *Postole iz Hlapićeve radionice* i *Hlapićeve čizmice*. Održan je susret s redateljem filma *Šegrt Hlapić* gospodinom Silvijem Petranovićem i glavnim glumcem, dječakom Milom Biljanovićem. Do kraja školske godine 2013./2014. organizirali smo mnoga druga zanimljiva događanja za djecu štitićenike domova i sva naša *sunašca*. Dana 20. veljače obilježili smo Svjetski dan socijalne pravde. Toga su nam dana gosti bili stručni djelatnici i djeca iz SOS Dječjega sela Lekenik, koji su našim posjetiteljima predstavili svoju djelatnost i svoje aktivnosti. Djeca iz SOS Dječjega sela Lekenik, pod vodstvom gospodina Rusmira Agačevića, izvela su igrokaz *Mali princ*. Dana 9. lipnja u Hrvatskom školskom muzeju organizirali smo završnu svečanost akcije za djecu iz domova i sva naša *sunašca*. Naša gošća toga dana bila je poznata pjevačica Indira, koja je odgovarala na mnoga pitanja posjetitelja o svojem djetinjstvu, školovanju, prvim prijateljstvima, prvim ljubavima, svojim učiteljima te o svojem izboru zanimanja.

Svjetski dan socijalne pravde -
gostovanje SOS Dječjeg sela Lekenik

Akciji *Budi dobar kao sunce!* posjetitelji Hrvatskoga školskog muzeja mogli su se pridružiti i tijekom *Noći muzeja*, koja je i ove godine organizirana posljednjega petka u siječnju. Toga su dana posjetitelji mogli sudjelovati i na našim radionicama *Pišemo krasopisom!*, na satu likovnoga odgoja *Hlapić u stripu* u organizaciji Učilišta za likovno obrazovanje,

kreativnost i dizajn *Studio Tanay* te na satu domaćinstva koji je priredila Slastičarnica M&M. Program Muzeja, pod nazivom *Za one koji žele znati više*, osmislila je ravnateljica Muzeja gospođa Branka Manin, a Muzej je tijekom noći posjetilo više od 3300 posjetitelja.

Dana 23. travnja, tijekom *Noći knjige*, ponovno smo proslavili Svjetski dan knjige. U Muzeju smo organizirali zanimljiv program namijenjen mlađoj, ali i nešto starijoj publici. Počeli smo s predstavljanjem i čitanjem ulomaka iz knjige naše gošće, književnice Sanje Pilić, *Maša i muzej*. Učenici nižih razreda osnovne škole saznali su što je Maša vidjela u Hrvatskom školskom muzeju. Izložbom *Knjižnica za mladež Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora 1878. – 1945.* viša knjižničarka i kustosica Muzeja Štefka Batinić predstavila je izbor knjiga objavljen u toj nakladničkoj cjelini. U organizaciji Muzeja i Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora organiziran je stručni aktiv Sekcije učitelja razredne nastave Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora uz čitanje ulomaka iz dječjih knjiga u kojima se opisuje učitelj/učiteljica te uz prezentiranje primjera dobre prakse u obradi lektire na temu *Lik učitelja u knjizi Mate Lovraka Vlak u snijegu*.

Zrno mudrosti (polaznici predaju polaznicima) tribina je koju je Muzej organizirao u suradnji sa Sveučilištem za treću životnu dob. Tribina se u prostoru Muzeja održala 12. svibnja, a na njoj je predstavljen program volontiranja osoba treće životne dobi, tzv. kulturnih medijatora u muzejima.

Noć knjige 2014.

Noć muzeja 2014.

Europsku noć muzeja obilježili smo 17. svibnja. Uz mogućnost razgledavanja izložbe *Halo škola? Halo muzej?* posjetitelji su mogli sudjelovati na radionicama iz prirodoslovlja, besplatno razgledati stalni postav Muzeja te sudjelovati u akciji *Budi dobar kao sunce!* Organizirano je i izlaganje i radionica *Surfajmo sigurno!* voditeljice mr. sc. Sanje Glibo.

Dani otvorenog trga

Muzej je sa svojim radioničkim programom i izišao iz zgrade Hrvatskoga učiteljskog doma. Primjerice, s radionicom *Pišemo krasopisom* predstavili smo se 19. rujna u Knjižnici Vladimira Nazora u Zagrebu i 22. listopada u Osnovnoj školi Ivana Zajca u Rijeci.

Dana 30. rujna prvi je put organizirana manifestacija **Dan otvorenoga trga**. Svi su posjetitelji toga dana mogli besplatno ući u Muzej i razgledati stalni postav. Tijekom dana su organizirana i stručna vodstva u sklopu kojih se izvodio i poseban program *Razgovor ugodni gospođica učiteljica Marije Jambrišak i Milke Pogačić*. Toga smo dana pripremili i bogat radionički program. Posjetitelji su mogli sudjelovati na radionicama *Ženski ručni rad – Vezenje križićima*, na radionici *Pišemo krasopisom* te na radionici *Ženski ručni rad – Quilling*.

Udruga Pragma - promocija školskoga kalendara Godina za akciju

Otvorena je i *Trezor Hrvatskoga školskog muzeja*, točnije započela je akcija prikupljanja građe, za doniranje Hrvatskom školskom muzeju, predmeta iz školskoga života 21. stoljeća za generacije 22. stoljeća. Ispred zgrade Hrvatskoga učiteljskog doma tijekom trajanja Dana otvorenoga trga predstavljena je i instalacija Hrvatskoga školskog muzeja – *Ljubica preparandistica*.

Udruga Pragma predstavila je 17. listopada u Hrvatskom školskom muzeju svoje novo izdanje, **školski kalendar Godina za akciju**. Na samom predstavljanju govorili su autori Nedjeljko Marković, Suzana Jedvaj, Jelena Mališa i Alma Rovis Brandić, a sudjelovali su i predstavnici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva socijalne politike i mladih, predstavnici Grada Zagreba, ravnatelji škola te učitelji i učenici. Kalendar je izrađen kao stručni materijal koji će poticati na poštovanje osnovnih ljudskih vrijednosti u našem školskom sustavu, nenasilja, ljudskih prava, socijalne pravde i slično.

Kristina Gverić